

Vriendenmagazine

JAARGANG 26 • NUMMER 2 • DECEMBER 2020

VERENIGING
VRIENDEN

ISVW.NL

'If we wish to have a better account of good and evil, we will have to resuscitate history.'

Timothy Snyder

Tekeningen Marthe Kerkwijk die meedeed aan Inktober. Gebruikte materialen zijn allerlei soorten inkt: balpen, ecoline, Oost-Indische inkt, brush pennen en fineliners.

LANDGOED **ISVW**

- Centraal gelegen bij Amersfoort
- Gratis parkeren
- Bereikbaar van station Amersfoort met ISVW shuttle, regio taxi OV-fiets of bus (lijn 19)
- 41 eenpersoonskamers
- 76 tweepersoons comfortkamers
- 2 suites
- Gratis draadloos internet

goed leven | beter denken

Een verblijf op Landgoed ISVW is een feest. Alle opleidingen en evenementen worden verzorgd door de beste docenten. Je maakt kennis met geestverwanten, geniet van heerlijke maaltijden en je ontspant met een wandeling door de bossen.

Kijk op **isvw.nl**.

DE VERTRAGDE TIJD

De Vertraagde Tijd Peter Jansen

De Vertraagde Tijd is een Amersfoorts antiquariaat dat gespecialiseerd is in filosofie, literatuur en Rusland. De boekhandel heeft een algemene voorraad met boeken op het gebied van geschiedenis, psychologie, wetenschap, esoterie en theologie.

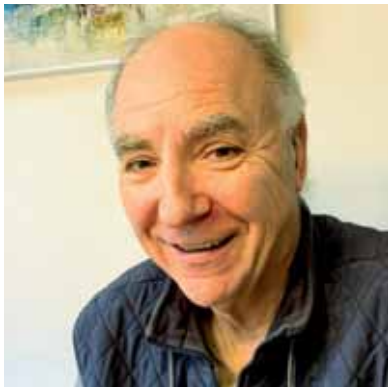
U kent De Vertraagde Tijd. Als 'mobiele' boekhandelaar is Peter Jansen te vinden op de betere boekenmarkten, bij filosofische evenementen en vooral bij de ISVW.

Sinds kort kent De Vertraagde Tijd ook een uitgeverij. De eerste uitgave 'Pareltjes' is inmiddels à € 7,50 te bestellen. De tweede is in de planning.

Op zoek naar een nieuw boek of een mooi 2e handsboek? Bestel online <http://vertraagdetijdboeken.nl> en na de coronacrisis weer gewoon op locatie.

Op de hoogte blijven van het aanbod van De Vertraagde Tijd? Abonneer u op de tweemaandelijksse attenderingslijst pjotr.jansen@planet.nl of 06 83600236.

Een nieuw begin

Het is geen gewaagde voorspelling om te zeggen dat 2020 in de geschiedenis-boeken zal komen te staan als het jaar, waarin de wereld veranderd is. Leek aanvankelijk de coronacrisis een kortstondige, maar felle, aanslag op de samenleving, inmiddels weten we dat het een langdurig proces zal zijn waarin de mensheid moet leren omgaan met dit nieuwe fenomeen. Uiteraard hopen we allemaal dat de medische wetenschap goede behandel- en preventie-methoden zal ontwikkelen. Voorlopig kunnen we dat alleen maar hopen. Hoe dan ook, de samenleving wordt tot het uiterste uitgedaagd, waarbij eigenschappen als geduld, solidariteit en omgaan met onzekerheid en gevaar, op de proef worden gesteld.

Door Fred Ahsmann, voorzitter Vrienden van de ISWW

Als Vrienden worden we, 'as we speak', ook direct geconfronteerd met de gevolgen van de tweede coronagolf. Door de toenemende besmettingsgraad en de beperkende maatregelen waren we helaas genoodzaakt om het door ISWW en Vrienden gezamenlijk georganiseerde Kitty van der Vliet Diversity Event uit te stellen. Dat was een grote teleurstelling. Blij waren we wel over het grote aantal inzendingen voor de essaywedstrijd. Deze essaywedstrijd was georganiseerd voor jonge denkers en had als thema 'Leren van de geschiedenis'. Dit laat zien, dat ISWW en Vrienden in staat zijn om jonge mensen te bereiken. De naam van de winnaar van die essaywedstrijd staat in dit Vriendenmagazine.

Voor de Vrienden is er veel veranderd in 2020. We zijn in de eerste periode van lockdown gestart met virtuele Filosofische Cafés, waarbij vrienden van over de hele wereld aanwezig waren. We hebben er als bestuur van geleerd dat je op deze manier ook mensen voor wie de reistijd naar Leusden een onoverkomelijk bezwaar is, toch kunt bereiken. We gaan er dan ook zeker mee door.

De Algemene Ledenvergadering van 23 augustus is zo'n moment geweest, waarbij veel dingen veranderden. Tijdens die vergadering hebben Peter Jurgens en Stefan Steenkamp na zes jaar Vriendenbestuur afscheid genomen. Aan het einde werden ze in meerdere toespraken bedankt voor hun Vriendenverdiensten. Op deze plek nogmaals: Stefan en Peter, namens alle Vrienden en Vriendinnen, hartelijk dank voor alles wat jullie hebben gedaan en bereikt voor de vereniging. Ondergetekende mocht de meer dan 100 jaar oude voorzittershamer van Peter overnemen. Een hele eer. Tijdens de ALV zijn ook twee nieuwe bestuursleden benoemd: Mariëlle van Aggelen en Leo van der Meij. Zij stellen zich in dit Vriendenmagazine aan je voor.

Een belangrijke verandering voor de Vrienden is de wijziging van onze verenigingsstatuten. Die aanpassingen zullen ertoe leiden

dat wij niet uitsluitend meer Vrienden van de ISWW zijn. Wij zullen ook organisaties buiten de ISWW die zich op ideële wijze bezighouden met publieksfilosofie, gaan steunen. Deze verbreding van de Vrienden-horizon maakt de weg vrij om weer de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling) te kunnen aanvragen en (hopelijk) te krijgen. De Vrienden beschikken immers over een vermogen, dat we graag willen aanwenden voor aansprekende activiteiten op het gebied van de publieksfilosofie. Met de ANBI-status kunnen we dat geld belastingvrij schenken aan ideële doelen, die zonder financiële steun niet mogelijk zijn. Als bestuur gaan we ervoor om zowel de bestaande Vriendentradities te behouden als ons aan te passen aan de veranderende omstandigheden

Het nieuwe bestuur bestaat vrijwel uitsluitend uit mensen die pas kort deel uitmaken van het bestuur. In die zin voelt dat dan ook als een nieuw begin. Om een goede start te maken, hebben we als bestuur een middag uitgetrokken om plannen voor het komende jaar te maken. We willen de lijn voortzetten die onder het vorige bestuur in gang is gezet. De 'Vrienden' is een actieve vereniging, die zorgt voor een goede binding met haar leden en die de ideële activiteiten van ISWW en andere organisaties ondersteunt. We zoeken steeds meer samenwerking met onze leden voor de organisatie van de Vriendenactiviteiten. Bijvoorbeeld door te starten met een redactieteam en een Cafécommissie. Het redactieteam bestaat uit een vijftal Vrienden. In de cafécommissie zitten; Han Joppe, Frans v.d.Lem, Heike Kleinfeld, Leo v.d.Meij, Fred Ahsmann en Rity v.d.Avoort. Zij brainstormen over het café-programma van 2021. Je vindt de activiteitenagenda ook hier in het Vriendenmagazine. Mocht je graag mee willen denken? We kunnen alle hulp gebruiken!

Tot slot nog dit: dit Vriendenmagazine is het eerste magazine dat door de nieuw opgerichte redactie is vervaardigd: Sjimmie Lensen, Erwin van Aalst, Stefan Steenkamp, Miriam Rybier en Rity v.d.Avoort hebben hun uiterste best gedaan om een mooi magazine samen te stellen.

Veel leesplezier!

Nieuwe bestuursleden

Leo van der Meij stelt zich voor

Mijn ouders kozen ervoor om mij de doopnamen Leendert Willem te geven, maar noemt u mij gewoon Leo. Kort na mijn geboorte ben ik gedoopt door mijn vader in een orthodoxe protestantse kerk in Zeeland. Ik herinner me de vrouwen met lange rokken en donkere hoeden en de mannen in pakken die schromelijk eerbiedig het 'huis des Heeren' betraden, de kinderen voor zich uit sturend. Of het echt zo ging weet ik niet precies, maar zo staat het mij voor de geest. In mijn jeugd las ik voor het eerst De Dialogen van Plato en vond daarin een plezierige herkenbaarheid om, door het stellen van vragen te benaderen wat complex is. Nu, ruim twintig jaar later, heb ik de mogelijkheid

gekregen om als bestuurslid bij de Vrienden het filosofisch denken voort te zetten en een breed filosofisch gedachtegoed te mogen continueren. Ik kijk er naar uit om u te ontmoeten!

Marielle van Aggelen stelt zich voor

Ik ben Marielle van Aggelen en woon in Amersfoort. De rode draad in mijn leven is muziek en in mijn diverse banen ligt de nadruk op natuur en milieu. Van het maken van (inter) nationale televisieprogramma's over natuur en milieu, via het Landelijk Bureau Windenergie en de Stichting Nederland Schoon, tot

directeur van de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen, ben ik altijd actief geweest in het 'groene' veld. Ik richt mijn aandacht altijd op de interactie, de redelijkheid en het gezonde verstand. Ik woon vlakbij het ISVW en tóch ben ik er te weinig geweest. Een jaar geleden was mijn eerste cursus en na een tip van mijn huidige medebestuurder dat er een vacature kwam bij de Vriendenclub, ben ik in het diepe gesprongen. Mijn aandachtsgebied is PR en Communicatie en ik zie er naar uit om mee te helpen de Vereniging ook in de toekomst een stevige basis van vrienden te geven.

VERENIGING
VRIENDEN

ISVW.NL

Oproep aan de Vrienden

Het Vriendenbestuur nodigt Vrienden uit om actief deel te nemen aan het organiseren van een van onze activiteiten. We hebben de Café-commissie, de redactie van dit Vriendenmagazine, de wandeling en andere activiteiten waar we graag meer Vrienden actief zouden willen zien. Dus...bel of mail eens met een van de bestuursleden om te kijken waar we je hulp kunnen gebruiken en waar jij hulp wil bieden.

Of neem contact op met Rity van der Avoort:

Rity@profcoaches.nl of een van de bestuursleden.

Ook nodigen we de Vrienden uit om hun ervaringen of belevenissen met ons te delen nu we elkaar niet zo vaak meer kunnen zien door de corona maatregelen.

Heb je een leuke ervaring? Iets bijzonders meegemaakt? Een cursus gevolgd bij de ISVW? Stuur je verhaal(tje) naar de redactie van VM. Dat is het volgende emailadres:

redactie@vrienden-isvw.nl

Agenda **Activiteiten Vrienden**

2020	Activiteiten in 2020
19 januari 2020	ALV , benoeming Fred en Rity
23 februari	Filosofisch café; 'Vrienden van de toekomst', brainstorm over de toekomst van de Vrienden
15 maart 2020	Filosofisch café (afgelast)
3 mei 2020	Online Filosofisch café 'Wereld in verwarring', webinar Fred Ahsmann
24 mei 2020	Online Filosofisch café 'Stoïcisme voor magere en vette jaren' presentatie Dennis de Grijter
28 juni 2020	Hybride Filosofisch café: 'Over-leven' met de film 'The ballad of Narayama'
23 augustus 2020	ALV en Vriendenmiddag: presentaties Vrienden schrijfdialoog 'Leren van de geschiedenis'
20 september 2020	Filosofisch café: 'de verbeeldingskracht van boeken en verhalen' over het boek of verhaal dat je denken of je leven heeft veranderd.
19-20 oktober 2020	Kitty v.d.Vliet Diversity Event (afgelast) incl. essaywedstrijd voor jonge denkers onder de 40 jaar. Winnaar is Lotte Spreeuwenberg geworden.
8 november 2020	Vriendenwandeling (afgelast)
Thema 2021: 'Mozaïek van het leven'	
Data 2021	Filosofische cafés 2021 15-17 uur.
17 januari 2021	'De toegevoegde waarde van ouderdom', over de omgang met en plaats van ouderen in westerse- en niet westerse culturen. Met Nieuwjaarsborrel!
21 februari 2021	'Voorbeelden voor een 'goed' leven', gesprek met Vrienden na het (vooraf) kijken van een film
21 maart 2021	'De kunst van het ongelukkig zijn', over de rol van ongeluk in ons leven.
18 april 2021	'Het melancholische brein', over betekenisvolle gebrokenheid en de werking van het brein
16 mei 2021	'De muzikale kracht van de Fado', over de relatie tussen muziek en lijden
20 juni 2021	ALV
19 september 2021	'Inspiratiebronnen van en voor de Vrienden', over de vrije tijd en besteding er van
17 oktober 2021	'Leren over 'goed' leven van dieren', over wat wij kunnen leren van dieren
21 november 2021	'Heiligen en Hooligans', over keuzes en dilemma's rondom dood en leven

Filosofisch café 28 juni 2020: 'Overleven' met de film 'The ballad of Narayama'

Het programma van de filosofische cafés wordt samengesteld door de café-commissie. Deze bestaat momenteel uit: Frans van der Lem, Heike Kleinfeld, Han Joppe, Leo van der Meij, Fred Ahsmann en Rity van der Avoort. Deze commissie streeft naar variëteit en afwisseling in de onderwerpen en beoogt de relatie tussen alle Vrienden te verdiepen en te versterken.

Mochten er Vrienden zijn die graag meedenken over vorm en inhoud van de cafés...neem dan vooral contact op met een van leden van de commissie! We kunnen alle hulp gebruiken om de cafés te organiseren.

De cafés gaan altijd door komend jaar. Vrienden ontvangen voor aanvang een uitnodiging om aanwezig te zijn of krijgen een link naar een online-bijeenkomst. Kijk voor de actualiteit altijd even op onze website!

Van alle filosofische cafés en hun thema's zijn Powerpoint- en videopresentaties beschikbaar. Kijk vooral ook op de Vrienden-website: www.vrienden-isvw.nl

Project Fellowship Vrienden van de ISWW

Door Gerard Geerlings

Vanaf 2021 zal er jaarlijks een fellowship Publieksfilosofie van start gaan bij de ISWW. Dit wordt een gezamenlijk project van de Vrienden van de ISWW en de ISWW. Met dit fellowship willen we een vooraanstaand filosoof aan de ISWW en aan ons verbinden en diegene een platform bie-

den om zich op het terrein van de publieksfilosofie te profileren.

Van de *fellow* wordt verwacht dat zij of hij de publieksfilosofie promoot. Daarnaast activiteiten ontplooit zoals het realiseren van een boek of publicatie bij de ISWW Uitgeverij, het verzorgen van een serie lezingen of een cursus bij de ISWW, een filosofisch café voor de Vrienden van de ISWW en/of een lezing in het land. Verder verwachten we van de *fellow* dat deze actief deelneemt aan het publiek debat, aanwezig zal zijn op de ISWW en zijn/haar inzichten en netwerk gaat delen met de staf van het cursus-instituut. In overleg met de *fellow* stemmen we af wat deze activiteiten precies zullen zijn. Voor ons is het belangrijk dat het thema waarmee de *fellow* zich bezig gaat houden een duidelijke publieke urgentie heeft en aansluit bij de doelstelling van de ISWW en de Vrienden van de ISWW.

Qua profiel voor de *fellow* denken we aan een vooraanstaand filosoof met een UD-, UHD- of hoogleraar-aanstelling aan een universiteit in binnen- of buitenland of met aantoonbare vergelijkbare expertise waarbij zij/hij, door het karakter van de publieksfilosofie, ervaring heeft met het spreken en schrijven voor een niet-academisch publiek.

We starten in 2021 met een pilot en het is onze ambitie om, als deze pilot succesvol is, dit project een reeks van vooraanstaande filosofen aan de ISWW en de Vrienden gaat verbinden.

Binnenkort lees je meer over de voorwaarden en sollicitatieprocedure. Ben je zelf geïnteresseerd of ken je iemand die hiervoor in aanmerking komt?

Neem dan contact met mij op via: ggeerlings@vrienden-isww.nl.

Leren van de geschiedenis?

Door Sjimmi Lensen

Wie 'filosofie' zegt, zegt tegelijkertijd 'geschiedenis van de filosofie'. En wie de geschiedenis van de filosofie bestudeert, leert veel over grote vragen en wat filosofieën in het verleden hierover gedacht hebben. Daarbij waken we er enerzijds voor om wat toen bedacht is buiten de historische context te interpreteren en bijvoorbeeld al te gemakkelijk toe te passen op de situatie waarin we momenteel verkeren. Anderzijds mogen we ook kritisch zijn op de ideeën die we gepresenteerd krijgen, juist omdat we in een andere tijd leven waarin we andere waarden belangrijk vinden. Zo heeft individuele vrijheid, met bijkomende verantwoordelijkheid, sinds de Verlichting een steeds centrale rol gekregen. Al schort het tegenwoordig overigens nog wel eens aan het daadwerkelijk nemen van de eigen verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld als het gaat om maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, maar dat terzijde.

Waar we ook kritisch op mogen zijn is de filosofiecanon zelf. Want hoe is deze eigenlijk ontstaan? Gedurende de hele geschiedenis van de filosofie, die in het westen een goede 2500 jaar beslaat, hebben filosofen geselecteerd welke medefilosofen de moeite waard zijn. Deze selectie is niet op basis van neutrale criteria gemaakt, maar weerspiegelt net zo goed de tijdgeest van hen die hieraan bijgedragen hebben. En in veel van deze 'tijdgeesten' hadden vrouwen weinig in te brengen. Zou dat een reden kunnen zijn waarom er weinig vrouwen opgenomen zijn in de wijsgerige canon? Of zijn er daadwerkelijk weinig vrouwelijke filosofen? En hoe is dit met niet-westerse filosofie? In het academische curriculum van menige filosofiestudie komt niet-westerse filosofie vrijwel niet voor, net zomin als in het schoolvak filosofie. Hoe komt dat toch? Misschien omdat we allemaal vertrekken vanuit de filosofische canon. De ISWW is hierin al behoorlijk vooruitstrevend, omdat zij een veel breder filosofisch

aanbod heeft dan de universiteiten en middelbare scholen in Nederland. Heeft de ISWW dan al meer geleerd van de geschiedenis dan de universiteiten en de curriculumontwerpers voor het VO? Wie zal het zeggen...

In dit nummer van het Vrienden Magazine sluiten we aan op dit thema: leren van de geschiedenis.

Jong en filosofie, hoe kan dat?

Waarom bezoeken zo weinig jongeren de cursussen van de ISVW en zijn er nauwelijks of geen jongeren lid van de Vrienden van de ISVW? Die vraag hoor je elk jaar weer bij de ledenvergaderingen van de Vrienden. Het antwoord is elk jaar hetzelfde. 'Op die leeftijd voel je je niet thuis tussen de cursisten van 40 jaar en ouder, ISVW-cursussen vallen buiten het financiële bereik van 20-plussers en filosofie past (nog) niet bij hun levensfase.'

Door Stefan Steenkamp

Het eerste en tweede argument klopt. Dat het niet bij hun levensfase en interesse hoort, lijkt op het eerste gezicht ook waar, maar bij nadere beschouwing zijn er genoeg redenen om het beeld, dat filosofie niets te bieden heeft aan jongeren, om te buigen. Jongeren weten gewoonweg nog niet dat filosofie hen veel te bieden heeft en dat komt voor een deel door het stoffige imago. Het idee heerst dat wijsbegeerte, zoals het vroeger heette, alleen maar voor hoogbegaafde 'nerds' bestemd zou zijn.

Ik studeer sinds 2018 filosofie aan de universiteit van Utrecht. Met de grijze haren op mijn 68-jarige hoofd bevestig ik het beeld van de kloof tussen jong en oud. Gek genoeg is dat precies andersom als ik bij de ISVW ben, daar zijn immers veel meer hoofden met grijs haar. De collegebanken en de gangen van de faculteit Filosofie worden vrijwel uitsluitend bevolkt door 20-plussers. Ik voelde mij dan ook bij de introductieweek en bij het eerste college nogal ongemakkelijk. Die schroom werd veroorzaakt door mijn idee dat mijn veel jongere medestudenten zich zouden afvragen wat ik als 'pensionado' te zoeken heb bij een studie waar - zo op het eerste gezicht - alleen hun leeftijdgenoten thuis horen. Het kostte mij echter geen enkele moeite om met hen af te spreken dat zij mij niet met 'u' hoefden aan te spreken, want zo'n beleefdheidsvorm past niet tussen gelijken. 'Wij zijn allemaal eerste-jaar-

studenten', was mijn argument. Het ongemak, niet alleen bij mij maar ook bij hen was daarna snel verdwenen.

Op de groepsapp van mijn 'jaargenoten', waar ik zonder probleem op werd toegelaten, zie ik in het taalgebruik een energie, maar ook kritische nieuwsgierigheid naar wat de wereld te bieden heeft. Ik zie daarin ook de toekomst, zoals deze generatie zich dat voor zich ziet. Vol bewustzijn en met sterke opvattingen over hoe zij de problemen van de toekomstige wereld, die nu al zichtbaar zijn, tegemoet zullen treden. Die energie krijgen zij omdat zij zich dagelijks verdiepen in de vele filosofische inzichten en concepten die er in 2,5 duizend jaar in dit vakgebied zijn ontwikkeld en die voor hen de basis vormen van hoe zij zich willen verhouden tot die toekomstige wereld. Ik bedacht daarom hoe mooi het zou zijn als zij die kennis en dat inzicht zouden kunnen overdragen aan leeftijdgenoten die nu nog denken dat filosofie niets voor hen is, omdat zij er geen enkel idee van hebben. Wie als jongere voor de studie filosofie kiest, heeft dezelfde vragen als degene die voor een ander toekomstperspectief kiest. Het zijn vragen die te maken hebben met de onzekerheid over die toekomst, een onzekerheid die vaak tot de beruchte burn-out leidt, omdat die vragen zonder antwoorden blijven.

Dat is geen exclusief probleem voor jongeren. Het hoort bij elke leeftijd en elke levensfase. De coronacrisis en de dreigende

klimaatverandering versterken die onzekerheid alleen maar.

Voor veel bezoekers van de ISVW aan de Leusdense Dodeweg is dat de reden dat zij zich - vaak meerdere keren per jaar - inschrijven voor een van de filosofieprogramma's. Voor jongeren is dat programma budgettair onbereikbaar, maar de stap over de drempel - in ieder geval de drempel van het vooroordeel dat filosofie alleen maar voor academici of andere hoogopgeleiden bestemd is - kan gemakkelijker genomen worden als zij door leeftijdgenoten daar overheen geholpen worden. Dat helpt hen niet direct van hun onzekerheid af over hun toekomst, maar kan hen wel de energie geven, die mijn medestudenten halen uit de rijkdom en wijsheid die hen bij hun studie dagelijks gegeven wordt.

Daarom ben ik nu met een aantal medestudenten bezig met het ontwikkelen van een Bildungs-programma dat hun leeftijdgenoten kan helpen om hun weg te vinden in een wereld vol onzekerheid. Samen met de les-commissie van de Vereniging van Filosofiestudenten - die een programma heeft waar dit goed bij aansluit - kijken we hoe we dat kunnen realiseren. Waar wij over kunnen beschikken is het talent van een groep studenten die het belangrijk vindt om met leeftijdgenoten antwoorden te vinden op dezelfde vragen als waar zij zelf op stuiten. Wat wij nog missen is de steun van de generatie die al een heel leven achter de rug heeft, maar begrijpt wat het is om jong te zijn. De Vrienden staan voor de uitdagende vraag hoe zij hun materiële rijkdom kunnen delen met een samenleving die geconfronteerd wordt met allerlei uitdagingen die voor de toekomstige generaties veeleisend zijn. Als de Vrienden hun ANBI-status weer terug hebben, wil ik het daar, samen met de medestudenten waarmee ik bezig ben dit project van de grond te krijgen, graag met u over hebben.

Impressies uit de **STOA WEEK**

In de zomer volgde ik, samen met 45 andere deelnemers, de STOA week met docent Dennis de Gruijter. Het werd een week om niet snel te vergeten. Hieronder lees je enkele van mijn indrukken uit die week.

Door Rity van der Avoort

“Half 11 is bij mij half 11, want ik kom uit het onderwijs. Mensen die te laat komen mogen een briefje gaan halen bij de receptie.” Docent Dennis de Gruijter kijkt met een olijke blik de volle van Eedenzaal in. 45 Paar ogen kijken terug en vragen zich af hoe deze STOA week bij de ISVW gaat verlopen.

Kun je zeggen: ik ben een Stoïcijn? Of; ik ben een katholiek? Dat niet, je kunt wel de Stoïcijnse levensfilosofie in de praktijk

brenghen. Wat is dat eigenlijk... een levensfilosofie? Je hanteert dan coherente en consistente methoden om zelfonderzoek te doen en je weg te vinden. De STOA is een Grieks-Romeinse levensfilosofie waarvan het belangrijkste doel is om vrij, verantwoordelijk en sociaal te leven volgens de natuur.

Het is ook een deugdethiek: zelfbeheersing, moed, wijsheid en rechtvaardigheid. **Zelfbeheersing:** controle over verlangens en emoties

Moed: doorzettingsvermogen en weerstand bieden

Wijsheid: inzicht in de eigen/ander natuur en in de wereld

Rechtvaardigheid: het juiste doen, gericht zijn op harmonie

Stoïcijnen streven naar gelukzalige emoties en onderdrukken 'slechte' emoties (passies) zoals woede, afgunst, jaloezie, er-

FOTO: ERWIN VAN AALST

‘Het zijn niet de gebeurtenissen die ons van streek brengen, het is onze manier van denken over die gebeurtenissen die dat doet’

(Epictetus)

gernis, spijt of teleurstelling. Hoe? Onderscheid maken door te bepalen wat binnen- en wat buiten je bereik ligt. Impuls- controle ontwikkelen. Juist oordelen over zintuiglijke indrukken.

Sommige dingen liggen binnen ons bereik, andere dingen liggen buiten ons bereik. We dienen zo goed mogelijk te doen wat in onze macht ligt.

Als mens nemen we niet alleen waar, maar geven ook betekenis aan die waarneming. Dat onderscheidt ons van dieren. Een leeuw ligt niet de hele nacht wakker van een aanval die hij ternauwernood heeft overleefd. En mens vaak wel als hij die dag een ongeluk heeft gehad dat goed is afgelopen.

We worden gedreven door voorkeur en afkeur. Streven en vermijden.

Daardoor komen we in aanraking met andere 'lichamen' en die aanraking 'beweegt' onze ziel. Die beweging of aan-doening heeft altijd een cognitieve dimensie, een oordeel of propositie.

Stem ik in met dat oordeel? Is mijn norm-gedachte 'waar' of 'onwaar'.

“Wat doe ik jullie aan? Dacht ik toen ik mijn Powerpoint nakeek. Maar goed, als we dit op donderdagavond doen, is het allemaal nog veel erger. Dus daar gaan we...” Een stevig hoorcollege van Dennis volgt die avond!

'Je hebt van nature recht op een vader, maar je hebt van nature geen recht op een goede vader.'

(Epictetus)

"Hebben jullie lekker geslapen? Vandaag hebben we namelijk net zo'n zware dag als gisteren. Ik heb wat pauzemomenten ingelast. Die gaan we deze week steeds meer nodig hebben. OK, wat kunnen jullie vandaag verwachten?" Dennis draait zich om en start zijn verhaal.

Mensen handelen in de wetenschap dat het goed voor ze is... ze kunnen zich echter ook vergissen!

ACB'tje maken ofwel onderzoeken welke normgedachte je negatieve emotie veroorzaakt:

- A. Wat is de situatie die een negatieve emotie bij je teweegbrengt?
- C. Hoe noem je zelf die emotie?
- B. Twee gedachten die voorafgaan aan de emotie, een beschrijvende en een normatieve.

Is de normatieve gedachte 'waar'?
Het effect en de intensie die daaruit voortvloeit.

Seneca

Is woede goed, neutraal of slecht?
Wat zijn gevolgen van woede?
Is woede nuttig?
Moeten we woede opdelen in gradaties zoals chagrijnig, boos of razend?
Is woede natuurlijk/onnatuurlijk?
Kun je woede nadoen?

Cognitieve distantie = ruimte maken tussen een gebeurtenis en je emotie. Bekijk je probleem eens vanuit een luchtballon op grote hoogte. Schilderij 'a view' above the clouds', gemaakt door Kobi Wagenaar die naast me zat.

Visualiseer je ideaal!

1. Bedenk iemand die je respecteert vanwege diens karakter/areté

Oefening 'The Whys'

(waarom-vragen; antwoord herhalen en weer waarom vragen)

- Waarom heb je voor de STOA week gekozen?
- Is de mens vrij om te doen wat hij wil?
- Wat is jouw normatieve gedachte?
- Heb jij genoeg tijd?
- Welke deugd zou jij verder willen ontwikkelen?
- Waar wil je om herinnerd worden na je dood?
- Waar hecht je de meeste waarde aan in het leven?
- Waar wil je je voor inzetten in het leven?
- Wat deed de negatieve visualisatie met jou?
- Wat heb je gezien vanuit het zicht van de eeuwigheid?

"Het kan zijn dat het thema van vandaag, onze eindigheid in het leven, emoties bij jullie oproept. Ik weet uit ervaring dat dit vaak gebeurt. Kijk vooral zelf wat je daarmee doet. Alles is goed. De Stoïcijnen zouden zeggen dat verdrietige emoties zoals na het sterven van een geliefde, natuurlijk zijn." Aldus de waarschuwing van Dennis.

Amor Fati; het omarmen van je lot

"Vandaag staat Marcus Aurelius centraal. Een van de 5 'goede' keizers van het Romeinse Rijk. Onze fantasie wordt in verschillende oefeningen geprikkeld. Dus vandaag minder ratio en analyse en meer visualisatie-oefeningen."

2. Maak een lijstje van deugden of kwaliteiten die je respecteert
3. Imiteer zijn/haar gedrag/houding in situaties of als je emoties hebt die jou van streek maken.

Visualiseer een toekomstige gebeurtenis die je van streek maakt.

Een oefening om beter bestand te gaan worden tegen tegenslagen. Ongeveer zo-

als een kickbokser in de ring oefent zodat hij op straat beter in staat is zich te verweren.

Wanneer is leiderschap ook echt leiderschap? Karakter als voorwaarde voor leiderschap. Geen methode maar persoonlijkheid. Geen fixed mindset hebben.

Een inspirerende week was het!

'Het leven kent een tijdsindeling in drie delen: wat geweest is, wat is en wat zal zijn.' (Seneca)

Over 'A view above the clouds' en Kobi Wagenaar

Een aantal thema's duiken regelmatig op in haar schilderijen: oude of verdwenen culturen, mythologie, reïmpressies, dans. Een indruk daarvan probeert ze in verf te vatten. Er ontstaat een eigen beeld door het combineren van diverse technieken en materialen en een mix van realistische en abstracte elementen. Ze geeft al 25 jaar drukbezochte schildercursussen en workshops, zowel voor particulieren als bedrijven. info@kobiwagenaar.nl

Summerschool Griekse mythologie

Een cursus Griekse mythologie te Leusden, midden in de hittegolf die in augustus ons land teisterde. Het leek wel alsof het Phaëton, zoon van de zonnegod Helios, weer was gelukt om zijn vader over te halen hem de teugels van de zonnewagen in handen te geven. Zoals het ook de vorige keer helemaal misging, verloor Phaëton ditmaal boven het landgoed ISVW de controle over de paarden en scheurde met de zonnewagen dicht langs het aardoppervlak, waardoor wij arme cursisten moesten lijden onder de verschroeiende hitte... Voorwaar, ideale omstandigheden voor een week lang verdieping in Griekse mythologie!

Door Fred Ahsmann

De cursus werd gehouden in de Clara Wichmann-zaal. Deze zaal heeft veel openslaande deuren naar buiten toe, en gelukkig had een van de cursisten een ventilator bij zich, waardoor verse, maar ook warme lucht in de ruimte kon circuleren. Zodoende konden wij (circa 17 cursisten en cursusleider Moïra Müller) het toch goed konden uithouden.

Moïra, je zult maar zo heten en dan ook nog dusdanig gefascineerd zijn in Griekse mythologie, dat je daar je studie (tot en met promotie) aan gewijd hebt en nu actief bent als bevlogen docent in de Griekse mythologie. Voor wie het niet weet: de naam Moïra is (vrijwel) gelijk aan het Griekse begrip Moirai, wat zoveel betekent als 'lotsbestemming'. De Moirai zijn de drie Griekse schikgodinnen, die ervoor waken dat elk mens op het juiste moment zijn juiste lot moet ondergaan. Ze worden vaak afgebeeld als drie oude vrouwen die het web van het lot voor de mensen spinnen, zoals hier afgebeeld op een schilderij van de 19de eeuwse Engelse schilder John Melhuish Strudwick.

Het was ons lot deze cursusweek te worden ondergedompeld in maalstroom van afwisselende presentaties en teksten lezen van de oude Grieken. En dat was zeker geen slecht lot dat de schikgodinnen voor ons bedacht hadden. De presentaties van Moïra waren zeer interessant en werden op een enthousiaste wijze gegeven. Ze gaven ons in vogelvlucht een introductie in de oorsprong en geschiedenis van de Griekse mythologie en veelvuldig kregen we teksten te lezen van Griekse auteurs, waaronder grote namen zoals Homerus, Heiodos, Europides, Sofokles, etc. Zeer aanstekelijk was het gezamenlijk hardop lezen van de fragmenten uit

Nicolas Bertin, - Phaëton op de zonnewagen van Helios - c. 1720
(Wikimedia Commons – Public Domain)

John Melhuish Strudwick, A Golden Thread, 1885
(Wikimedia Commons, public domain US)

verschillende Griekse tragedies. Het is en blijft boeiend om te beleven hoe de Griekse tragedieschrijvers grote menselijke dilemma's op een uiterst kunstzinnige wijze in een mythologische en dramatische setting wisten uit te werken, zodat het toen en nu nog steeds velen fascineert. Tijdloos.

Alles bij elkaar was het een boeiende, zeer geslaagde week, ondanks het weer en ook ondanks de beperkende coronamaatregelen.

Schrijfdialoog

Leren van de Geschiedenis

Tijdens de Vriendenmiddag van 23 augustus jl. hebben een aantal Vrienden hun inzendingen voor de Schrijfdialoog toegelicht. Deze schrijfdialoog had als thema: 'Leren van de geschiedenis'

Hieronder hebben we een aantal korte quotes uit de inzendingen op een rij gezet. De volledige teksten kun je terugvinden op www.vrienden-isvw.nl
In 2021 willen we de schrijfdialoog gaan herhalen, een herkansing voor alle Vrienden die graag hun pen hanteren!

'Michelangelo's uitspraak 'de kunst vindt haar verhevenste uitdrukking in de gestalte van de mens' is voor mij een oergegeven.'

UIT: KUNSTBEGEERTE
CHRISJE RONDE

'Ook toen ik op mijn 18e de psychiatrische verpleging in ging, stond de gezamenlijkheid voorop. We maakten gemiddelde werkweken van 45 uur.'

UIT: OPEN BRIEF EGO SUM
FRANS V.D. LEM

'De vraag die zich daarom bij mij opdringt is of Adorno zijn uitspraak beter achterwege had kunnen laten.'

UIT: POËZIE NA ADORNO
STEFAN STEENKAMP

'Cute in algemene zin betekent dubbelzinnig gedrag dat aandoenlijk èn enigszins zielig is.'

UIT: DOET TRUMP AAN GECULTIVEERDE SCHATTIGHEID?
JANNES MULDER

'Daar stonden we dan. Wat een geschiedenis. Lopend door de cellen waar ooit de monniken verbleven. Hun leven geheel wijgend aan God.'

UIT: EENZAAM MAAR NIET ALLEEN
JOS BLAAS

Tips voor Vrienden met een schrijfambitie

Tijdens het Filosofisch Café met als thema 'De verbeeldingskracht van boeken en verhalen' van 20 september, deelde journalist en schrijver Marc van Dijk schrijftips met de aanwezige Vrienden. We zetten enkele van deze tips op een rij. Van Dijk geeft momenteel voor de derde keer de ISVW-schrijfcursus 'Ontwikkel je eigen filosofische boek'. In februari begeleidt hij de werkweek 'René Gude of het optimisme'.

Door Marc van Dijk

Show, don't tell

Een eerste gebod, niet alleen voor schrijvers, maar voor elke verteller. Schrijven – en vertellen – is een beeldende kunst. Spreek alle zintuigen aan. Schrijf dus niet: 'De vriend van de ISVW was boos', maar: 'De vriend van de ISVW liep rood aan en begon zachtjes te grommen.'

Schrijven is schrappen... Kill your darlings

Dit zijn misschien wel de bekendste schrijfregels. Ze zijn ook heel belangrijk. In vrijwel elke tekst kun je schrappen, en vrijwel altijd zal dit een vooruitgang zijn. 'Darlings' leren herkennen is een kwestie van training. Vaak zijn het bepaalde onderdelen die je in eerste en tweede instantie niet goed geformuleerd krijgt. Om iets te schrappen te hebben, moet je natuurlijk wel eerst meters maken. Schrijf eerst vrijuit, en reserveer een moment, liefst een ochtend, om te schrappen te schaven. Sowieso kun je je schrijfwerk het beste verdelen over meerdere momenten, zodat je steeds opnieuw met een beetje afstand naar je werk kunt kijken. Tussendoor een keer printen helpt hier ook bij: dan ontdek je onduidelijkheden, struikelzinnen en... *darlings*.

Denk goed na over de eerste zin

De openingszin moet spanning bevatten en nieuwsgierigheid wekken. Lezers bepalen vaak aan de hand van de eerste zin of ze geïnteresseerd genoeg zijn om het stuk te lezen. Maar maak ook geen obsessie van de eerste zin. Als het blokkerend werkt, werk dan eerst verder en bedenk de eerste zin later. Kijk eens in een willekeurige krant naar geslaagde en minder geslaagde eerste zinnen.

Maak een plan

Schrijven gaat beter als je werkt op basis van een blauwdruk. Overigens mag je tijdens het werken altijd weer van die blauwdruk afwijken. Compositie is, zoals in elke beeldende kunst, essentieel. Plannen maken kan op allerlei manieren, eenvoudig en complex:

- Zet de punten op een rij die je wilt bespreken en bedenk de juiste volgorde. Denk na over een spannend begin en een bevredigend einde. Oude vuistregel voor journalisten: 'Een goed stuk begint met een stomp in de maag en eindigt met een krul in de staart.'
- Bedenk een motorische zin. Dat is een zin die de actie veroorzaakt, ofwel de hoofdvraag stelt. Een vraag die de nieuwsgierigheid van de lezers vast-

houdt tijdens het lezen en die aan het eind min of meer beantwoord dient te worden.

- Gebruik een klassieke indeling, zoals de structuur van de tragedie, verwoord door Aristoteles (Eenheid van tijd, plaats en handeling. Vijf bedrijven: exposé, intrige, climax, catastrofe en peripetie).
- Verdiep je in de fases die elke held moet doorlopen volgens Joseph Campbell ('De reis van de held').

Wees niet te snel tevreden. Schrijven is vaak helemaal niet leuk. Het is een voortdurende oefening in concentratie en geduld.

Zit zo min mogelijk

Voorschrift van Nietzsche, enigszins strijdig met Van Kooten: 'Geen enkele gedachte geloof schenken die niet in de vrije lucht geboren is en bij vrije beweging, waarin niet ook de spieren feestvieren. Alle vooroordelen komen uit de ingewanden. Het zitvlees is de eigenlijke zonde tegen de heilige geest.' Dit gaat eerder

*'Schrijven is zitten
blijven tot het er
staat'*

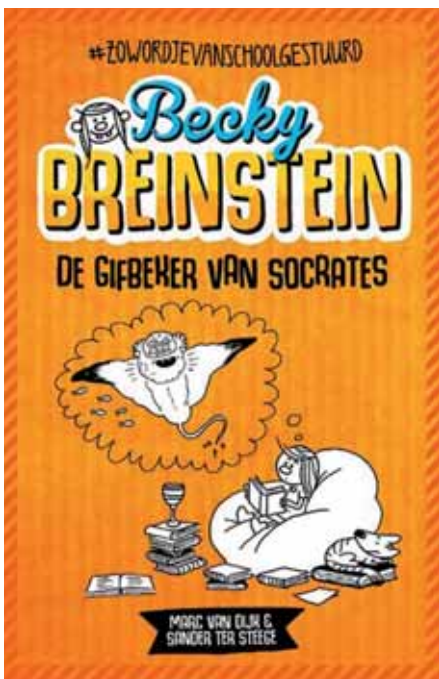
(Kees van Kooten)

over denken dan over schrijven, maar denken en schrijven zijn niet te scheiden. Hoewel Nietzsche daadwerkelijk schreef tijdens het wandelen, zie ik dat zelf niet helemaal voor me, afgezien van een enkele aantekening. Je kunt tijdens een wandeling ook ideeën inspreken op een voice-recorder of telefoon (ik denk dat Nietzsche dat ook gedaan had als het in zijn tijd mogelijk was geweest). Let op: het uitwerken van dit soort opnames is tijdrovend, dus houd je opnames zo kort mogelijk.

Alleen een verwoorde gedachte telt

Mensen hebben de onstuitbare behoefte om betekenis met elkaar te delen. De schrijver speelt hierin een belangrijke rol. 'Zonder de dichters, is het niet gebeurd,' zoals een oud adagium luidt. Ofwel: een gedachte is pas een gedachte, als hij verwoord is. Je hoeft geen groot schrijver te zijn om je hiermee bezig te houden. Schrijven kan helpen om meer helderheid te krijgen in je eigen gedachten, en te delen wat voor jou van betekenis is.

Vragen over de cursus 'Ontwikkel je eigen filosofische boek' en de werkweek 'René Gude of het optimisme', beide op de ISVW > info@isvw.nl of marcvandijk@gmail.com

Becky Breinstein deel 1: 'De gifbeker van Socrates'
Auteurs: Marc van Dijk en Sander ter Steege
Uitgeverij: Ten Have
144 pagina's, € 15,99
Leeftijd: 8-12

'Een gedachte is pas een gedachte, als hij verwoord is.'

– Marc van Dijk

Filosofisch lexicon Aporie

Door Stefan Steenkamp

De wereld van de filosofie is er één vol van verwondering en van wijsheid. Toch maken filosofen het voor niet-ingewijden niet altijd even makkelijk om te begrijpen wat zij te zeggen hebben. Dat is niet alleen de filosofen aan te rekenen. Elke beroepsgroep heeft zijn eigen jargon dat nodig is om te kunnen communiceren met vakgenoten. Toch hebben filosofen een verantwoordelijkheid die verder gaat dan de communicatie met hun collega-filosofen. Filosofiestudent Stefan Steenkamp wandelt sinds enkele jaren onbevangen door de wereld van de filosofie in de hoop daar wijzer van te worden. Verwondering is zijn deel. Die wil hij graag delen met zijn mede Vrienden van de ISVW. Met deze lexicon probeert hij orde te scheppen in de verwarring die het filosofische taalgebruik soms bij hem teweegbrengt. In dit nummer begint hij daarom met zijn eigen filosofische alfabet. Uiteraard begint het eerste woord met de **A**.

Aporie

Aporie is een woord dat maar weinig mensen zullen gebruiken. Zoals dat met veel woorden het geval is die filosofen gebruiken. Dat 'moeilijke-woorden-gebruik' is sowieso een obstakel voor de toegankelijkheid van de filosofie. 'Wat bedoelen ze nu precies en wat heb ik eraan', zullen veel mensen denken. Het woord aporie is afgeleid van het oud Griekse woord 'aporia' en het betekent dat we iets niet weten of dat we in twijfel worden gebracht. We kunnen dan gefrustreerd raken of het in het midden laten.

Socrates was de eerste filosoof, die aan 'publieksfilosofie' deed. Dat deed hij door vragen te stellen aan mensen die hij tegenkwam op de markt, de agora. Vragen waar niemand, hijzelf ook niet, een antwoord op had. Hij was er niet op uit om mensen in verlegenheid te brengen, hij wilde vooral mensen aan het denken zetten. Mensen gaan er te vaak van uit dat zij wel weten wat de betekenis van woorden en begrippen is en hoe de wereld er uit ziet. Wie met Socrates in gesprek kwam voelde zich echter voortdurend op het verkeerde been gezet. Niets is wat het lijkt en alles heeft zijn eigen keerzijde. Het is wat, als iemand op je afstapt en je vragen stelt waarop je geen antwoord hebt of dat je een antwoord geeft waar hij geen genoeg mee neemt. Socrates vond niet dat het daarom gaat. Als je dacht dat je er met hem uit was, begon hij gewoon weer van voren af aan. Aan het einde van het gesprek liep hij gewoon weg en liet zijn gesprekspartner in verwarring achter, aporie.

Of het daarom was dat Socrates uiteindelijk de gifbeker kreeg, is niet duidelijk. De officiële reden was dat hij de Atheense jeugd bedierf. Het heeft niet echt geholpen. Het woord aporie bestaat nog steeds.

Toekomst kijken

Mark de Koning: De Koning Organisatie Creativiteit & Ontwikkeling, Pr. Hendrikkade 123h, 3071 KL Rotterdam.
Email: dekoning@organisatiecreativiteit.nl

REDEMPTION SONG

Bob Marley – Album uprising

Old pirates, yes, they rob I
Sold I to the merchant ships
Minutes after they took I
From the bottomless pit

But my hand was made strong
By the and of the almighty
We forward in this generation
Triumphantly

Won't you help to sing
These songs of freedom?
'Cause all I ever have
Redemption songs
Redemption songs

Emancipate yourselves from mental slavery
None but ourselves can free our minds
Have no fear for atomic energy
'Cause none of them can stop the time
How long shall they kill our prophets
While we stand aside and look?
Uh, some say it's just a part of it
We've got to fulfill the book

Won't you help to sing
These songs of freedom?
'Cause all I ever have
Redemption songs
Redemption songs
Redemption songs

Emancipate yourselves from mental slavery
None but ourselves can free our minds
Oh, have no fear for atomic energy
'Cause none of them can stop the time

How long shall they kill our prophets
While we stand aside and look?
Yes, some say it's just a part of it
We've got to fulfill the book

Won't you help to sing
These songs of freedom?
'Cause all I ever have
Redemption songs
All I ever have
Redemption songs
These songs of freedom?
Songs of freedom?

Het Vriendenbestuur wenst al haar vrienden en vriendinnen fijne feestdagen en een gezond 2021.

Tot in het nieuwe jaar!

Lezingen René Gude in Leeuwarden

In 1992 gingen in Leeuwarden series filosofisch getinte lezingen van start, georganiseerd door het Humanistisch verbond Fryslân, onder de titel 'Filosofie voor een breed publiek'. Filosoof René Gude fungeerde jarenlang als inspirator en adviseur van deze activiteit.

Door: Ron Muijzer

Tussen 2002 en 2007 verzorgde hij ook zelf een viertal lezingen. Voor het maken van samenvattingen van deze lezingen werden destijds geluidsopnamen gemaakt. Het leek me zinvol om deze opnamen te digitaliseren voordat de oorspronkelijke cassettebandjes onbruikbaar worden en opnamen verloren gaan. In overleg met Babs v.d. Bergh, de weduwe van René Gude, is besloten de opnames tegen kostprijs beschikbaar te stellen aan belangstellenden. Het zijn eenvoudige opnames die nooit bedoeld waren voor publicatie. Ik heb in een studio de geluidskwaliteit zoveel mogelijk op een acceptabel niveau gebracht. Het gaat in dit geval om de inhoud, en die is, soms met enige moeite, goed te volgen. U hoort een gedreven en uiterst kundige filosofiedocent aan het werk. De opnames zijn historische documenten, maar de thema's die René behandelt zijn ook in onze tijd vaak nog bijzonder actueel!

Drs. René Gude studeerde filosofie en sociale geografie in Amsterdam en Utrecht. Zijn specialisatie was de kennistheorie van de Verlichting. Hij had een speciale affiniteit met Descartes en Kant. René was hoofdredacteur van het Filosofie Magazine, zelfstandig publicist en directeur van de Internationale School voor Wijsbegeerte (ISVW) in Leusden. In 2013 werd hij de tweede 'Denker des Vaderlands'. René Gude overleed in 2015.

Vier lezingen van René Gude

Bestand	Datum	Serie no.	Onderwerp serie	Onderwerp lezing
2002A	13/10-2002	XI	Geloof, hoop en ...	Geloof, hoop en de menselijke conditie
2002B			discussie	
2004A	14/03-2004	XII	Het menselijk (on)vermogen	Filosofie
2004B			discussie	
2005A	13/03-2005	XIII	Deugend en ondeugend	Trouw
2005B			discussie	
2006A	08/01-2006	XIV	De paradox van kracht en kwetsbaarheid	Kortzichtigheid
2006B			discussie	

Verkrijgbaar:

Op usb: €7,- (incl. verzendkosten: €10,-)

Als samenvatting in papieren boekjes: usb + 4 boekjes (incl. verzendkosten): €20,-

Met de usb met alle lezingen in 25 jaar (van 1992 t/m 2017): usb 25 jaar + usb Gude (incl. verzendkosten): €35,-

Meer informatie: e-mail: ronmuijzer@yahoo.com. mobiel: 0633781823

Leren van al-Andalus

Column door Rudi Holzhauer

Leren van de Geschiedenis is best een lastig issue. In algemene zin moet je er voor oppassen om al te makkelijk het verleden naar het heden om te zetten. Wat kunnen we dan toch leren van al-Andalus. Waarvan? Hoor ik u al zeggen. Al-Andalus geeft de Moorse periode aan op het Iberisch schiereiland (711-1492), wat wij nu Spanje noemen. Een ware bloeiperiode van wetenschap, kunst en cultuur. Inderdaad: het Alhambra... dat kent u vast. Maar er was en is zoveel meer.

In haar boek *De Zeven Steden* (2019) laat Violet Muller zien hoe de wetenschap zich heeft ontwikkeld tussen de klassieke oudheid en de renaissance; een periode die van groot belang is geweest voor ons huidige denken. Dan gaat het o.a. over een route van Griekenland naar Bagdad, en vandaar naar Cordoba. Het gaat over de betekenis van de vertaalschool van Toledo, die teksten (in het Arabisch) van de oude Griekse filosofen terug vertaalden naar het Latijn, en zo voor 'ons' in 'West Europa' toegankelijk maakten. Want al die kennis van de Grieken heeft een hele omweg gemaakt. Eerst naar Bagdad, vandaar met een grote zwier naar al-Andalus. Zonder al-Andalus is het een open vraag of we 'de Grieken' hadden gekend. En waar we dan nu hadden gestaan...

Dat al-Andalus was dus een waar doorgeefluik van filosofische geschriften. Bijgevoegd schilderij geeft het werkelijk prachtig aan. Voor een uitvoerige nadere uitleg bij dit schilderij van Giorgone verwijs ik naar deze webpagina: <https://alpujarras.nl/impressies/fotos-uit-de-omgeving/afbeelding-bij-het-onderdeel-denken-in-al-andalus/>

Nu is er in het verleden ook wel een punt van gemaakt dat al-Andalus helemaal niet zo'n mooi voorbeeld van 'convivencia' van de drie Abramistische godsdiensten was. En dat is helemaal waar. Luk Corluy schetst een zuiver geschiedkundig beeld in zijn prachtige boek *Al-Andalus 711-1492* over acht eeuwen godsdienststrijd in Spanje. Daaruit blijkt dat de drie religieuze groepen op tal van manieren met elkaar strijd voerden; onderling, tegen elkaar, met elkaar, in allerlei pragmatische 'verbanden'. Arabieren en Berbers onderling; Christenen onderling; coalities van Arabieren/berbers en Christenen tegen andere groepen of coalities. Een periode van eindeloze strijd dus ook.

Tom Buijtendorp, mede-auteur van het onlangs verschenen boek *Controverses*, spreekt van 'historische alertheid' als het gaat over kijken naar en vooral over 'lessen trekken' uit de geschiedenis. "Het is als de reiziger die alert is op bepaalde waarnemingen en op die basis verwonderd en kritisch naar zijn eigen samenleving kijkt, maar zonder argumenten aan die andere samenleving te ontleen." Daar kan ik me helemaal in vinden.

Ik woon zelf in de Alpujarras en ben van plan daar Nederlandstalige cursussen over de cultuurgeschiedenis en het denken van al-Andalus te gaan organiseren. Het kwam er nog niet van, en het is een open vraag hoe en wanneer wel. Uw steunbetuigingen helpen me op voorhand. Op mijn site www.alpujarras.nl vindt u een schat aan gestructureerde informatie. En kunt u zich op mijn nieuwsbrieven abonneren. U blijft dan op de hoogte. Beide in de tekst genoemde boeken vindt u ook op de website besproken.

Essay wedstrijd Kitty van der Vliet Diversity Event 19 oktober 2020

Door Rity van der Avooort

Zoals jullie allemaal begrepen hebben moesten we het Kitty v.d. Vliet Event door de corona maatregelen verplaatsen naar 2021. Aan dat event, door de Vrienden samen met de ISWW georganiseerd, was een essaywedstrijd voor jonge denkers tot 40 jaar verbonden. Hoewel het ons door 40+ vrienden niet in dank werd afgenomen, probeerden we met deze wedstrijd jonge mensen kennis te laten maken met de Vrienden en met de ISWW. Dat is overigens aardig gelukt. We kregen zo'n 18 inzendingen! De shortlist bestond uit vijf finalisten, stuk voor stuk mooi geschreven essays rond het thema 'Leren van de geschiedenis'.

De jury: Voorzitter Christien Brinkgreve, Florian Jacobs en Marthe Kerkwijk. De hoofdprijs is een geldbedrag van € 2.500,-, beschikbaar gesteld door de Vrienden en publicatie in een boek vanuit de uitgeverij van de ISWW. Alle vijf finalisten kregen daarnaast ook een jaarabonnement voor de Vrienden zodat ze een jaar lang deel kunnen nemen aan al onze activiteiten.

Van deze essaywedstrijd willen we een jaarlijkse activiteit gaan maken.

Alle feestelijkheden en de prijsuitreiking werden beperkt tot een online-bijeenkomst op maandag 19 oktober. Op een later tijdstip zullen we de vijf finalisten, juryleden en organiserende bestuursleden van de Vrienden (Gerard en Rity) nog eens van harte trakteren op een diner en een glaasje.

Om jullie alvast een klein voorproefje te geven lees je hieronder de startzin van elk

essay. Ben je ook benieuwd naar de winnaar? Dat is geworden (tromgeroffel)...

Lotte Spreeuwenberg met haar essay 'Onderhuidse verhalen'.

De Vrienden feliciteren Lotte van harte met haar winnende essay. En we feliciteren uiteraard ook de andere finalisten.

Tot volgend jaar!

Hieronder tref je de eerste zinnen aan uit de vijf essays van de shortlist. Om je alvast een voorproefje te geven.

'Het is een plakkerige maandagmiddag in de laatste dagen van juli. 'Tante Gert', noem ik haar, de tante van mijn vader, de jongere zus van Annie, mijn oma. Zij 84, ik 29.'

Uit: *Onderhuidse verhalen*
– Lotte Spreeuwenberg

'Op een muurschildering bij mij in de wijk zitten sinds een aantal dagen symbolische bloedvlekken.'

Uit: *Voorbij racisme als culturele erfenis*
– Lomi Vadeso

'Leren van het verleden. Een leuk idee. Heel opbeurend ook. Want als we iets kunnen leren van het verleden, hoeven we bepaalde dingen niet nog een keer mee te maken. Toch?'

Uit: *Geschiedenis bestaat uit slechte voorbeelden*
– Nicole des Bouvrie

'De over het algemeen uiterst kritische schrijver Jamal Ouariachi eindigde zijn column in Trouw van 27 juli jl. over het (anti) racisme-debat met de volgende uitsmijter: 'Vergeving zal niet het einde van racisme betekenen. Maar zonder vergeving komt dat einde er gegarandeerd nooit.' Klopt dat?'

Uit: *Over vergeving en racisme*
– Harmen van der Meulen

'Wie is verantwoordelijk voor staatsgeweld, terroristische aanslagen en onderdrukking uit het verleden?'

Uit: *Een kwetsbaar besef*
– Eva van Roekel Cordiviola

De stille les van Auschwitz

‘Welke lessen kunnen wij leren van de geschiedenis?’ Als je die vraag stelt, krijg je vaak als antwoord: ‘Geen enkele’. Het argument daarvoor is dat alles gezien en beoordeeld moet worden binnen de eigen context van de periode waarvan we iets willen weten en leren. Die context maakt het onmogelijk om tijdperken die achter ons liggen te vergelijken met de onze. Dat was ook de boodschap van de telkens terugkerende slotzin van het tv-programma ‘Andere tijden’. Presentator Hans Goedkoop eindigde elke keer met “Dit was ‘Andere Tijden’, terug naar de onze”. En dan stapten wij als kijker uit zijn tijdmachine en stonden we weer met onze beide benen in onze eigen werkelijkheid. Toch geldt de constatering dat de geschiedenis ons niets te leren heeft niet altijd. Dat is de eindconclusie van mijn eigen bijdrage aan de schrijfdialoog van de Vriendendag. Ik wilde laten zien dat de les van Auschwitz wel degelijk kan worden doorgetrokken naar onze tijd.

Door Stefan Steenkamp

De Duitse cultuurfilosoof Theodor Adorno leek in de jaren vijftig, kort na die grote catastrofe, het spreken over Auschwitz te willen verbieden. Het was volgens hem te groot en te onbegrijpelijk om toe te staan dat er nog iets over gezegd zou kunnen worden. Met zijn uitspraak dat ‘dichten over Auschwitz barbaars is’, richtte hij zich

tot de Duitse culturele elite, omdat hij wilde voorkomen dat die zich op ongepaste wijze zou uitspreken over de grootste genocide uit onze geschiedenis.

Het gedicht van de joodse schrijver Paul Celan ‘Todesfuge’ laat zien dat hij ongelijk had, maar niet helemaal. In onze tijd zoeken personen publiciteit die geen enkel recht van spreken hebben om zich over

de hoofden van de slachtoffers uit te laten over de Holocaust. De Duitse politicus Björn Höcke en de Nederlandse boerenleider Mark van den Oever zijn voorbeelden van misbruik van de Holocaust door deze respectievelijk te bagatelliseren, of door zich die toe te eigenen.

Het gedicht van Celan toont aan hoe ongepast dit is. De misdaad van Auschwitz is niet iets van andere tijden, maar overstijgt al onze tijden. Die les leren wij vooral door stil te zijn als de slachtoffers hun recht van spreken opeisen.

<https://vrienden-isvw.nl/schrijfdialoog-vriendendag-23-augustus-2020/>

Studiedag voor filosofiedocenten in het VO over diversiteit

Door Sjimmi Lenssen

De Vereniging van Filosofiedocenten in het Voortgezet Onderwijs (VFVO) organiseert jaarlijks een studiedag voor haar leden. Afgelopen september stond deze studiedag in het teken van diversiteit in de filosofie. Hieronder een aantal uitspraken van deelnemers aan een workshop over diversiteit in het filosofiecurriculum. Om de Vrienden een indruk te geven van actuele ontwikkelingen in het (denken over) voortgezet filosofie onderwijs.

“We hebben die erfenis, daar zijn we mee belast, die dode mannelijke filosofen. In onze vrije tijd verdiepen we ons weliswaar, maar het

automatisme is om ook dan verder in te gaan op de filosofen in de canon. Het zou fijn zijn als we verplicht worden ons te verbreden, doordat het curriculum breed en divers is.”

“Ik zou heel graag goed les willen kunnen geven over bijvoorbeeld vrouwelijke filosofen, maar voordat ik daartoe in staat ben moet ik echt weer terug in de schoolbanken.”

“Bij de westerse filosofie zien we in de vroegmoderne tijd een rationele ontwikkeling van Descartes via Kant tot Wittgenstein. Maar Oosterse

filosofie, bijvoorbeeld, zien we als een soort denken die aan vaste criteria voldoet. Is dat niet vreemd?”

“Wat ik probeer te doen in mijn onderzoek is, door de canon echt te doorgronden in zijn volledigheid, mensen bewust te maken van het feit dat vrijwel iedereen elkaar napraat in de filosofie. Dat is stap een.”

“Naast het curriculum kunnen we de diversiteit ook versterken door de actualiteit erbij te betrekken en daar met de leerlingen over te filosoferen.”

“Het is ook zeer zinvol om te bespreken waar het begrip ras eigenlijk vandaan komt.”

“Waar je al grote winst kunt behalen is je leerlingen ervan bewust te maken dat de filosofen die je bespreekt binnen de westerse filosofie vallen, zodat je aangeeft dat er ook andere stromingen bestaan. En dat je aangeeft dat de keuzes die gemaakt zijn over wie er besproken wordt, pragmatisch zijn en niet uitgaan van een rationele ontwikkeling in de geschiedenis van de filosofie.”

“In het VO is het belangrijk dat we leerlingen laten zien dat ze allemaal kunnen filosoferen, hoe je er ook uitziet en wie je ook bent. Het curriculum zoals dat nu is, de canon, geeft impliciet aan dat dat voor een heel aantal leerlingen niet zo is.”

“Het gaat in de canon zeker om de ideeën, maar die ideeën staan niet los van de mensen die ze hebben. Vogels worden al 200 jaar bestudeerd, en er werd altijd gedacht dat alleen mannetjesvogels zingen. Sinds er ook vrouwelijke ornithologen zijn, zijn we erachter gekomen dat vrouwelijke vogels ook zingen! Het perspectief van de onderzoeker is dus niet uit te sluiten.”

Boomsoorten & Voorjaarsbloeiers

Het bomen programma van de ISVW loopt nu enige tijd. Dankzij gulle giften hebben we veel bomen

kunnen planten. Na de blik op de boomkruinen, kijkt de ISVW nu ook naar de bosgrond. In dat kader kijken we met verwachting uit naar het voorjaar.

Door J.J. Claushuis

Naar de voorjaarsbloeiers die het bos van Landgoed ISVW kunnen sieren. Wilde bolgewassen, zoals bosanemoon, narcis en vingerhelmbloem, zijn zowel een lust voor het oog als een vroege, waardevolle bron van nectar voor insecten.

Of de voorjaarsbloeiers zich zullen handhaven en uitbreiden in het bos van Landgoed ISVW, hangt af van de bodemgesteldheid. De grootste invloed op de bodemgesteldheid hebben de bomen die groeien boven de voorjaarsbloeiers. Veel van de huidige boomsoorten die op het landgoed groeien, maken het niet gemakkelijk voor voorjaarsbloeiers.

Soorten als beuk, eik, den en spar laten bladeren of naalden vallen die niet gemakkelijk verteerbaar zijn voor het bodemleven in het arme zand. De bladeren of naalden stapelen zich op en de bodem verzuurt geleidelijk. In een dergelijk milieu hebben de wilde bolgewassen weinig

kans. De kansen zien er anders uit wanneer de bladeren goed verteerbaar zijn. Boomsoorten als esdoorn, haagbeuk en winterlinde laten voedingsrijke bladeren vallen. Onder dergelijke boomsoorten kunnen de wilde bolgewassen zich niet alleen goed handhaven, maar zich ook op natuurlijke wijze uitbreiden.

Een vergelijkbaar resultaat is te bereiken door jaarlijks al het blad van beuk, eik, den en spar te verzamelen, met toegevoegd kalk te composteren en het jaar daarop weer te verspreiden. Vanuit de gedachte van duurzaamheid heeft dit niet onze voorkeur. Voor het aanplanten van nieuwe bomen willen wij daarom graag het soortenpalet aanpassen. De boomsoorten zijn geselecteerd op basis van drie criteria. Ten eerste moet een soort kunnen gedijen op de bodem van Landgoed ISVW. Dit beperkt de noodzaak tot bewateren. Ten tweede moet de soort inheems zijn. Dit biedt meer waarde voor de inheemse fauna. Ten derde moet een soort blad laten vallen dat goed verteerbaar is in de bodem. Dit geeft de voorjaarsbloeiers een kans zich te vestigen, handhaven en te verspreiden.

Door deze aanpassing willen we de bomen in het bos het werk laten doen. Zo hopen we een grotere, duurzame bijdrage te leveren aan de beleving en de natuurwaarde van Landgoed ISVW.

job@schoonstelusthof.com | +316 1100 1966
De Schoonste Lusthof

Colofon

Het Vriendenmagazine beoogt de relatie tussen de Vrienden te verbeteren en nieuwe & bestaande verbindingen te bevorderen.

Bestuur Vrienden ISVW

Fred Ahsman | Voorzitter | fahsman@vrienden-isvw.nl
Leo van der Meij | Secretaris | lvdmeij@vrienden-isvw.nl
Gerard Geerlings | Penningmeester | ggeerlings@vrienden-isvw.nl
Rity van der Avoort | Bestuurslid | rvdavoort@vrienden-isvw.nl
Marielle van Aggelen | Bestuurslid | mvaggelen@vrienden-isvw.nl

Redactie Vriendenmagazine | redactie@vrienden-isvw.nl

Erwin van Aalst (Eindredacteur ai), Sjimie Lensen, Stefan Steenkamp, Miriam Rybier, Rity van der Avoort, Rudi Holzhauer (columnist), Mark de Koning (cartoon)

Tekeningen voorpagina: Marthe Kerkwijk

Vormgeving: Henk Droog | Platland

Sluitingsdatum kopij volgende Vriendenmagazine 15 maart 2021

Website Vrienden

Informatie over de Vrienden en de leesgroepen vindt u op <http://vrienden-isvw.nl/>

Facebook

Vereniging Vrienden van de ISVW

iFilosofie

Abonneer u gratis <http://www.ifilosofie.nl/>

